

Slovenski dom

Stev. 261

V Ljubljani, četrtek 16. novembra 1939

Leto IV

Ofenziva sovjetskega tiska proti Finski

Boljševiški listi in radio dolže Finsko, „da je hotela svoje meje razširiti do Urala“ - Prvi streli na finsko ruski meji

Helsinki, 15. nov. o. Kmalu po vrnitvi finske delegacije iz Moskve, je moskovski radio sročil ostro napad vodilne finske kroge ter jih obdolžil kot »agente Vel. Britanije«. Vladajoči razred po trditvah rdečega radia, smatra vsakočrta za sovražnika, ki trdi, da je potrebno ohraniti prijateljske odnose s Sovjetsko Rusijo ali pa samo prizna, da so bili sovjetski predlogi umerjeni.

Vsi sovjetski listi silovito napadajo Finsko, češ, da je hotela razširiti svoje meje do Urala, da uganja ogorčeno protisovjetsko politiko in da širi lažno trditve, da ni med sovjetsko in bivšo carsko Rusijo nobene razlike in da sta obe enaki v svojih načrtih za podjarmljenje malih narodov in v svoji imperialistični politiki.

Finsko časopisje te trditve boljševiškega tiska zavrača kot smešne. Finska s svojimi 4 milijoni ljudi naj bi ograjala 120 milijonsko državo! To je bajka o tem, da jagnje ograja volka. Žal pa to bejko dandanes izrabljajo kot pretežno tisti, ki hočejo svojo moč in silo izkoristiti za uničevanje svobode malih narodov. Finski narod je zadnje čase videl primere takega ravnanja, zato ga trditve sovjetskega tiska nič ne presenečajo. Finska ravno tako malo ograja Sovjetsko Rusijo, kakor so jo ograjale Litva, Letonska in Estonka.

Predsednik finske republike Kallio je sprejel sinoči Paasikivija in Tannerja, člana finskega zastopstva, ki je vodilo pogajanja v Moskvi, ter predsednika vlade Kajandera in zunanjega ministra dr. Erka. Konferenca je trajala 2 in pol uri. Predsedniku so poročali o poteku razgovorov v Moskvi.

Potem, ko je finska delegacija poročala predsedniku republike o pogajanjih v Moskvi, je dal vodja zastopnikov Paasikivi izjavo tisku ter je dejal, da so pogajanja v Moskvi potekala v priskrbenem in korektnem ozračju. Težkoče so nastale zaradi tega, ker sta obe strani želeli popolno rešitev, češ da delna rešitev v sedanjem času ni mogoča. Glede nadaljevanja pogajanj sedaj ni moči

govoriti, vendar pa se bodo pogajanja nadaljevala in da se bodo, potem ko se bodo politična pogajanja končala, lahko začeli tudi še gospodarski razgovori. Finska želi živeti v miru z Rusijo, ukrepi, ki jih sedaj izvaja so zgolj obrambnega narave.

Moskva, 16. novembra. AA. DNB. Agencija Tass prinaša večer iz Helsinkija obsežno poročilo o položaju, kakor ga gledajo Rusi. Če finski uradni krogi trde, pravi agencija, da si žele sporazuma s Sovjetsko Rusijo in da je kremenjskih pogajanj samo začasno konec, to ni res. Očitno je stvar takšna, da finski vladni krogi niso želeli sporazu-

ma s Sovjetsko Rusijo, ampak hočejo nadaljevati svojo protisovjetsko politiko.

London, 16. nov. o. Agencija United Press poroča, da je finsko protiletalsko topništvo večer sestrelilo sovjetsko letalo, ki je priletelo nad finko ozemlje. Letalo je padlo v predel ozemlja med obema utrjenima mejama in se ga do zdaj ni dotaknil še nihče. Do streljanja je prišlo na raznih delih meje in ob obali. Uradno poročajo samo, da so ti incidenti taki, kakor so bili tedaj, ko je Moskva hotela izvajati pritisk na Finsko med pogajanj.

Nemške pritožbe proti Romuniji

čes da Romuni ovirajo izvoz raznega potrebnega blaga v Nemčijo

Bukarešta, 16. nov. o. Nemški poslanik v Bukarešti je protestiral pri odgovornih romun. krogih glede sabotaže. Nemci obtožujejo Romune, da ne pošiljajo naročenega blaga zadosti hitro in tudi kakovost ni takšna, kakor je bilo sklenjeno ob trgovinski pogodbi med Nemčijo in Romunijo. Nemčija je v glavnem protestirala zaradi petroleja in olja ter zahteva povišanje izvoza. Vodja nemške delegacije dr. Clodius, ki je obenem vodja nemškega ekonomskega oddelka v nemškem zunanjem ministrstvu, je prispel že v torek v Bukare-

što. Sedaj izvaja pritisk na romunske oblasti, da bi povišale izvoz romunskega blaga v Nemčijo.

Zastoj v trgovinskem prometu med Nemčijo in Romunijo je treba pripisovati dejstvu, da so Angleži in pa nevtralni agentje Angležev po visokih cenah pokupili večino boljšega žita, drugi razlog pa je v plačilnih težavah. Romunija danes lahko vse svoje blago proda za zlato, dočim hoče Nemčija plačevati samo z industrijskimi izdelki, ki pa razumljivo ne bodo več take kakovosti, kakor so bili pred vojno.

Po odklonilnem odgovoru Nemčije na mirovno posredovanje nevtralecev

Belgija in Holandija bosta nadaljevali svoja prizadevanja za obnovo miru v Evropi

Berlin, 16. nov. o. Nemški zunanji minister Ribbentrop je v imenu kanclerja Hitlerja sročil sporočilo holandskemu in belgijskemu poslaniku, da je treba mirovno posredovanje belgijskega kralja in holandske kraljice zaradi odgovora Anglije in Francije smatrati kot brezuspešno.

Haag, 16. nov. o. Holandska vlada Hitlerjevega odgovora še ni dobila v izvirnem besedilu. Ne vedo, kdaj bo ta odgovor objavljen. Poročila iz Berlina pravijo, da bo Holandija iz Hitlerjevega odgovora lahko uvidela, da je sedanja vojna stopila v novo razdobje.

Nekateri holandski listi poročajo, da bo uradnemu Hitlerjevemu odgovoru na mirovno posredovanje holandske kraljice dodano tudi tajno sporočilo o tem, kakšno vlogo naj bi po nemških načrtih imela v sedanjih vojni Holandija.

Bruselj, 16. nov. o. Trdijo, da bo uradno be-

sedilo Hitlerjevega odgovora na mirovno posredovanje belgijskega kralja in holandske kraljice objavljeno danes.

Navzlic odklonilnemu odgovoru Nemčije, s čimer je posredovanje obeh vladarjev doživelo neuspeh, trdijo v belgijskih in holandskih uradnih krogih, da bosta ti državi z vsemi silami nadaljevali svoje delo za sklenitev miru in da se bosta stalno posvetovali o vseh korakih, ki bi jih bilo treba za to storiti.

Glede nemškega odgovora na holandsko in belgijsko posredovanje velja poudariti, da sta holandska kraljica in belgijski kralj poslala osebno brzojavki francoskemu, britanskemu in nemškemu državnemu poglavarju. Prav tako sta francoski in britanski državni poglavar na te predloge osebno odgovorila. Kancler Hitler je odgovoril ustno preko svojega zunanjega ministra.

2000 ljudi je zgorelo pri požaru

na petrolejskem ozemlju v Venezueli

Caracas, 16. nov. o. O silovitem požaru na ozemlju venezuelskih petrolejskih vrelcev, od koder dobiva Anglija polovico nafte za svoje potrebe, poročajo naslednje podrobnosti. Požar je izbruhnil v mestecu Lagunilla, ki leži na otoku v jezeru Maracaibo. Jezero je blizu severne venezuelske obale. Jezero samo leži v predelu petrolejskih vrelcev in ga pokriva vedno debela plast nafte.

Ogenj je izbruhnil, ker je v nekem zabavišču prišlo do eksplozije pri pokvarjeni plinski svetilki. Ker so hiše v Lagunilli lesene, se je požar bliskovito naglo razširil čez vse mesto, nato pa še na jezero, pokrito z nafto. V mestu je bilo ob požaru kakih 3000 ljudi moških in žensk. Po-

žar se je strahovito hitro širil čez jezero na obale in uničil edini most, ki veže mestece Lagunilla z jezerskim bregom.

V nekaj minutah po začetku požara je bilo v ognju 300 lesenih hiš, v katerih je izgubilo življenje blizu 2000 ljudi. Rešiti se je moglo z nekim majhnim parnikom samo 200 ljudi, ki so se prepeljali na breg jezera, še preden je ogenj zajel vso površino. Vsa reševalna dela so bila do sedaj nemogoča.

Ogenj je zajel večje število petrolejskih skladišč na obali jezera. Ko je ogenj zajel tudi most, ki veže Lagunilla z obalo, je bilo na mostu okrog 200 beguncev. Most se je udril in so vsi izgubili življenje v ognjenem morju.

Govorice o Goeringovem obisku v Italiji

Rim, 16. novembra. o. Tu se širijo vesti, da je maršal Göring na tistem dopotoval v Rim na važna posvetovanja z italijanskimi voditelji. Namen teh posvetovanj je zagotoviti Nemčiji izdatnejšo splošno pomoč Italije v sedanjih vojni, zlasti preskrbo z nekaterimi surovinami, ki jih Nemčija zaradi blokade ne more več dobivati po morju. Teh govorice italijanski uradni krogi ne potrjujejo, pa tudi ne zanikujejo. Utegnile bi se tudi nanašati na Göringovega brata, višjega ravnatelja škodovih podjetij, ki je prišel v Italijo preurejati škodove podružnice. Te naj bi služile kot posrednica za dobavo surovin Nemčiji. Nemci upajo, da se bo pod pretezo, da gre blago v protektorat, posrečilo marsikaj spraviti v Nemčijo.

Finančna samouprava za Hrvaško pride nazaj

Belgrad, 16. nov. m. Poleg drugih važnih sestankov, ki so bili večeraj v Belgradu, je treba omeniti tudi konferenco med podpredsednikom vlade dr. Mačkom, banom banovine Hrvatske in ministrom brez listnice dr. Konstantinovičem. Na dobro obveščenih mestih pravijo, da so razpravljali o najnujnejših vprašanjih v zvezi s prenosom pristojnosti na banovino Hrvatsko in se o nekaterih drugih važnih vprašanjih, ki jih bo vlada te dni morala rešiti. Da je bila konferenca važna, priča tudi dejstvo, da je trajala cele tri ure. Posvetovanja o teh stvareh, na katere je zdaj obrnjena velika pozornost naše javnosti, pa še niso do kraja končana in se bodo v najkrajšem času nadaljevala. Kakor rečeno, so na tej konferenci razpravljali o vprašanju prenosa pristojnosti na banovino Hrvatsko. Izdajanje tovrstnih novih uredb bi bilo podlaga za rešitev vprašanja finančne samouprave banovine Hrvatske, za katero je rečeno, da bo rešeno nazadnje.

Vesti 16. novembra

Političnega miru na svetu ne bo, dokler ne bo prišlo do gospodarskega miru. Tega miru pa ne more biti brez ameriškega sodelovanja. Za Evropo ni druge rešitve, kakor da se ustanove evropske združene države, je govoril večeraj ameriški bančnik Lamont na seji ameriške akademije za politične vede.

Amerikanci niso nikdar bili bolj zadovoljni s svojim političnim redom kakor so danes. Svobodno izražanje javnega mnenja in odločanje javnosti je več vredno kakor vsi ukazi diktatorjev, je govoril predsednik Roosevelt večeraj pri odkritju temeljnega kamna za spomenik politiku Jeffersonu.

Angleško trgovsko odposlanstvo bo v kratkem dopotovalo v Sofijo na trgovska pogajanja z Bolgarijo. Anglija bo v Bolgariji kupovala zlasti živež.

Vsa Madžarska se pripravlja na praznovanje 20. letnice, kar je sedanji regent Horthy zlomil boljševiški odpor ter vkorakal v Budimpešto.

Belgijska zbornica in senat sta večeraj sklepala o tem, da bi Belgija sprejela v svoje pomorske seznamne večje število ameriških ladij, ki jim je zaradi novega nevtralnostnega zakona dopust v belgijske vode prepovedan. S tem bi se belgijska pomorska trgovina močno poživila.

Nemški uradni krogi zanikajo vesti, da bi se bila trgovska pogajanja med Nemčijo in Švedsko ustavila zaradi nesprejemljivih nemških zahtev. Do zastojanja je prišlo samo zaradi tega, ker morata nemško in švedsko zastopstvo dobiti nova navodila od svojih vlad.

Angleška vlada uradno zanikuje vesti, da bi bila sklenila odpoklicati svojo vojsko tudi iz Šanghaja.

Sloviti ameriški tečajnik raziskovalec admiral Byrd je večeraj odpotoval iz Bostona v pokrajino ob južnem tečaju. Med vsemi kraji, ki jih je do sedaj raziskal in nad novimi, ki jih utegne še odkriti, bo razglasil ameriško oblast.

Poljski ministrski predsednik Sikorski in zunanji minister Zaleski sta bila večeraj sprejeta pri angleškem kralju v Buckinghamski palači. Kralj ju je pridržal tudi na kosilu. Popoldne pa sta imela daljši posvet z angleškim obrambnim ministrom.

Španska reka Ebro je zaradi silnega deževja narasla za dva metra nad normalo. Poplava je povzročila ogromno škodo.

Skupno število smrtnih žrtev pri münchenskem atentatu znaša sedaj osem. Zadnji je umrl v bolnišnici častnik narodnosocialističnih napadalec Scheidtl.

Angleška vlada je izdala brošuro z naslovom »Kardar se vojskuje Hitler«. V njej so zbrani vsi podatki iz uradnih listin o tem, kako je prišlo do nemškega vpora na Poljsko.

V New Yorku je umrl ameriški »kralj bakra« milijarder Guggenheim.

Nemški listi silno napadajo angleško cenzuro, ker je levičarskemu listu »Daily Herald« pustila objaviti sliko o münchenskem atentatu s podpisom: »Bomba, ki je zgrešila cilj«. Listi pravijo, da taki dogodki najbolj dokazujejo angleške namene.

Predsednik italijanske vlade Mussolini je večeraj poslal pozdrav in čestitke listu »Popolo d'Italia« za 25. letnico.

Ameriška vlada bo dala letalskim tovarnom velike podpore in druge olajšave, da bi lahko povečala proizvodnjo. Ameriki odločujoči krogi pravijo, da Amerika ne more pustiti, da bi jo Nemčija pri izdelovanju letal prekašala. Ameriške tovarne lahko izdelajo mesečno 1700 letal, nemške pa 2500.

Meja med Rusijo in Romunijo bo v kratkem odprta, da bo Romunija lahko čez rusko Galicijo vozila svoje blago v Nemčijo.

Angleški tisk poroča, da misli Italija v kratkem skleniti novo zvezo z Jugoslavijo in Grčijo. To bi bil nekaj ožji pakt nevtralnih držav. Italijanski list ponatiskuje to vest brez razlag. Belgijsko prebivalstvo iz tistih pokrajin, ki so jih ob zadnji nevarnosti izpraznilo, se je začelo vračati na svoje domove. Tudi Nemci se vračajo v izpraznjeni Aachen, iz česar sklepajo, da se je napetost med obema državama polegla.

Znani nemški politični emigrant Gregor Strasser, brat nekdanjega najzaupnejšega Hitlerjevega sodelavca Otona Strasserja, ki je bil ustreljen v juniju 1934, je nenadno odpotoval iz Švice v Anglijo. Nemški krogi trdijo, da je Gregor Strasser v zvezi z atentatom na Hitlerja.

Jutranje poročilo francoskega vojnega poveljstva pravi, da ni bilo ponoči na vsem bojišču nobenih pomembnejših dogodkov.

Važna posvetovanja o novem volivnem zakonu

Belgrad, 16. nov. m. Večeraj sta imela važen sestanek pravosodni minister dr. Lazar Marković in predsednik vlade Dragiša Cvetković. Točno še ni znano, o čem sta se oba ministra razgovarjala. V tistih krogih, ki so navadno dobro obveščeni o političnih stvareh, pa pravijo, da je pravosodni minister seznanil predsednika vlade z vsemi podrobnostmi, ki jih vsebuje novi osnutek volivnega zakona. Ta osnutek je namreč izdelal minister dr. Marković za ožji ministrski odbor, ki bo o njem še podrobno razpravljal.

Volivni zakon za hrvaški sabor - podpisan?

Belgrad, 16. nov. m. Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle je večeraj dopoldne ob 11 sprejel hrvaškega bana dr. Šubašiča in se z njim razgovarjal o važnih stvareh, ki se nanašajo na banovino Hrvatsko. Konferenca je trajala celo uro.

Pri kraljevskem namestniku knezu Pavlu pa je bil večeraj sprejet tudi ministrski predsednik Dragiša Cvetković.

Domnevajo, da je kraljevsko namestništvo vrnilo banu dr. Šubašiču podpisan volivni zakon za hrvaški sabor, ki ga je hrvaški ban predložil kr. namestnikom ob priliki svojega zadnjega bivanja v Belgradu.

Rusija ponuja Turčiji sklenitev nove pogodbe

London, 16. novembra. o. »Daily Herald« poroča, da je Sovjetska Rusija predlagala Turčiji, naj se nadaljujejo razgovori, pretrgani pred nekaj tedni. Sovjetski poslanik v Ankari Terentijev je turški vladi uradno predlagal, naj imenuje svoje zastopnike za nadaljevanje razgovorov. Dodal je, da je Sovjetska Rusija pripravljena podpisati pakt s Turčijo v tisti obliki, v kateri je bil v začetku razgovorov predlagan, če je Turčija voljna sprejeti nekatere zahteve Sovjetov. Turška vlada je odgovorila, da se mora prej posvetovati z Anglijo in Francijo.

Velike demonstracije v Pragi

Praga, 16. novembra. m. Večeraj popoldne so češki akademiki priredili v Pragi demonstracije. Te demonstracije so izbruhle zaradi smrti nekakega češkega dijaka, ki je bil ranjen pri demonstracijah 28. oktobra t. l. Njegovo truplo so večeraj položili na mrtvaški odor v hiši njegovih staršev. Okoli 11 se je približno 200 dijakov zbralo pred spomenikom Neznanega vojaka ter uprizorilo velike demonstracije. Brž pa je prihitela policija, ki je demonstrante v kratkem z orožjem razgnala.

Nove izgube na morju

London, 16. novembra. o. Angleški 764 tonski parnik »Woodtown« se je potopil blizu severno-zahodne angleške obale zaradi eksplozije v strojih. Poveljnik in 8 moških posadke je utonilo.

Grški 2216 tonski parnik »Georgios« se je potopil ob severnovzhodni angleški obali, ker je zavozil na neko potopljeno ladjo. Posadka se je vsa rešila s čolni.

Dva litvanska tovarna parnika, eden 2488, drugi 1988 tonski, sta bila potopljena blizu estonske obale. Vozila sta premog iz Anglije.

Nemci so v Baltičkem morju ujeli dve finski ladji, in sicer ladjo »Werner« (1450 ton) in »Flora« (2025 ton). Obe so Nemci odvedli v Swinemünde. Ladja »Werner« je bila namenjena v Anglijo in je vozila celulozo, Flora pa je vozila v Holandijo les.

V Baltičkem morju, južno od Falsterboja se je potopila holandska motorna ladja »Saphe« (6000 ton), ker je zadela ob nemško mino.

Angleži so zaplenili in odpeljali na Angleško veliki nemški parnik »Leanders«. Mislijo, da je bil ta parnik v pristanišču Viguo, ko se je začela vojna, in da se je njegova posadka skušala preteči do Nemčije, ker ni mogla dobiti živeža.

Blizu pol milijona ton razne blaga, namenjenega Nemčiji, so od začetka vojne zaplenile angleške bojne ladje, francoske pa v istem času 230.000 ton.

Sestanek prednjeazijskih državnih poglavarjev

Kairo, 16. novembra. o. Egiptovski listi poročajo, da bo predsednik turške republike v kratkem uradno obiskal prestolnico Iraka Bagdad. Irski poslanik iz Ankare je že odpotoval v Bagdad, da bi pripravil vse potrebno za obisk turškega državnega poglavarja, in za sestanek vladarjev vseh držav, ki so lani podpisale posebno zvezo: Turčije, Iraka, Perzije in Afganistana. Na konferenci se bodo posvetovali o stališču, ki ga bodo te države zavzele do novega položaja, kakršen je nastal potem, ko je Turčija podpisala vojaško zvezo z Anglijo in Francijo. Ni dvoma, da bodo tudi ostale prednjeazijske države zavzele v sedanjih vojni tako stališče, kakor ga je Turčija.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Uvedba proračunskih dvanajstin za nekaj mesecev

Ker še nimamo narodnega predstavništva in je treba prej tudi finančno razmejiti banovino Hrvaško

Belgrad, 16. nov. m. Ustava določa, da mora vlada predložiti do 1. novembra vsakega leta narodnemu predstavništvu novi proračunski predlog. S tem dnem je torej rok za vložitve državnega proračuna za leto 1940/41 že potekel. Zdj pa narodnega predstavništva nimamo, vsaj poslanec ne, in zato ni bilo mogoče tega storiti. Na dobro obveščenih mestih pravijo, da vlada tega proračunskega načrta sploh ni izdelala. V političnih krogih menijo, da bi bilo to vprašanje najbolje rešiti na ta način, da bodo na podlagi ustavnih določb uvedene dvanajstine, ki se bodo izvajale vsaj v prvih mesecih prihodnjega leta.

Dokončne rešitve tega vprašanja sicer še ni, a v političnih krogih smatrajo, da bo najprej izvedena finančna razmejitev med osrednjo vlado in banovino Hrvatsko ter bodo na podlagi tega razdeljeni dohodki in izdatki, šele potem pa da bo izdelan osnutek proračuna, ki ga bo novo narodno predstavništvo nato odobrilo.

Ljubljana od včeraj do danes

Včeraj je proti večeru postalo precej mrzlo in ker je bilo oblačno, so ponoči ljudje, ko so se odpravljali spat, natihem že pomislili, da utegne pasti kaj snega. Toda za zdaj ga še ni bilo.

Nova stanovanjska kolonija za Bežigradom

Mestna občina ljubljanska je med Kobariško, Einspielerjevo, Lavričovo ulico in Ulico za Bežigradom sezidala novo delavsko stanovanjsko kolonijo. Na tej veliki parceli sta bili že prej dve veliki stanovanjski hiši mestne občine, zdaj pa sta bili dozdani še dve, razen tega pa je bilo na parceli postavljeno tudi skupno otroško zavetišče. V obe stanovanjski hiši se bodo ljudje vselili s 1. decembrom, zavetišče pa bo dogotovljeno do prihodnje pomladi.

Obe novi stanovanjski hiši imata skupaj 48 stanovanj, vsaka po 24. Tako v pritrilju kakor v I. in II. nadstropju je na istem stopnišču samo po dveje stanovanj, da stanovanja niso na dolgih hodnikih ter so stranke skoraj povsem ločene med seboj, kakor sploh po sodobnih stanovanjskih hišah. Vseh 24 stanovanj iste hiše ima v kleti dve prostorni sušilnici za perilo, dve pralnici in dve prni kopeli, poleg tega ima pa v podpritrilju vsako stanovanje tudi svojo klet. Vsako stanovanje ima svojo predsteno in svoje stranišče, nadalje sobo za starše in prostorno stanovanjsko kuhinjo, ki je 6,50 m dolga in 4,50 široka. Po navadi ogromne večine slovenskih družin vseh slojev bo v tej prostorni kuhinji potekala večina družinskega življenja. Če bo družina velika, bodo tu spali tudi odrasli otroci. Pri tem pa moramo takoj povedati, da je mogoče stanovanje zaradi preproste florisne oblike naglo in popolnoma prezračiti, ne da bi se pozimi preveč ohladilo, vendar pa bodo iz kuhinje v trenutku izginile vse kuhinjske dišave, sopara, vlaga, skratka ves slabi zrak. Vsaka kuhinja ima svojo umivalno nišo, nad njo pa ročno shrambo. Kuhinjski štedilnik greje obenem tudi sobico za starše, saj marsikdaj primanjkuje kuriva celo za kuhanje in je zato pri stanovanjih, ki so namenjena malemu človeku, pač tako urejeno, da se porabi čim najmanj kuriva, pri tem je pa vendar vse stanovanje toplo in prijetno domače.

Stanovanje je ves dan sončno. Če je sonce dopoldne v kuhinji, je popoldne v sobi za starše ali pa narobe, kakor pač leže stanovanja.

Soba za starše je nalašč samo tako velika, da v njej popolnoma udobno prebivata le oče in mati in mogoče vsaj še tudi najmanjši kričič, saj je pri vsem skromnem obsegu stanovanja treba upoštevati in vzdrževati higieno in etiko družinskega življenja, ki na nji hira še vedno mnogo preveč znatno večjih stanovanj, ker odraslejši otroci prenočujejo v isti sobi s starši.

Poudariti namreč moramo, da so stanovanja v delavski stanovanjski koloniji namenjena manj premožnim slojem in zato bo družina, ki bi hotela s svojo stanovanjsko opremo posnemati tako imenovano gospodo, le težko namestita v teh stanovanjih vse svoje etažere, etažerice, psihe in stola za bižuterijo. Delavec pa, ki s pametjo ve, kaj res potrebuje, bo zlahka namestil svoje pohištvo, pa naj si bo to tudi starih velikih dimenzij. Divanov, otmann, zof in foteljev ni upošteval arhitekt, ker stanovanja niso namenjena za salonske garniture.

Vsaka družina bo imela na vrtu tudi svojo leho. Na ta način bo lahko pridelovala za kuhinjo nekaj zelenjave in nekaj cvetic za okras stanovanja. Drugo zemljišče pa bodo preprezale poti, dosti pa do zelene trate, kjer bo mladina lahko preživljala proste ure. Stanovanjski hiši stojita za 5 metrov pred vrtiči ter učinkujeta v tej okolici prav estetsko. Zamisel sta — kakor tudi otroško zavetišče — inž. arhitekta Borisa Kobeta, ki je še enkrat več dokazal, da zna v resnici misliti praktično ter prostor izrabiti v enaki meri koristno kakor lepo. Glavni poslopij sta olepšani še z velikima dekorativnima slikama, ki ju je napravil akademski slikar Slavko Pengov. Sliki sta imenitni. Na prvem sgrafitu je upodobljena velika družina, na drugem pa otroci pri igri. Dela Slavka Pengova na teh dveh poslopijih in njegove slike na Zalah so, v resnici odlična ter sama opozarjajo hišne gospodaje, kako primerna in lepa je zunanja okrasitev poslopij!

Otroško zavetišče leži na severnem koncu med obema stanovanjskimi hišama ter je z vsemi stanovanji obrnjeno k jugu in k soncu. Poslopje je enonadstropno. V pritrilju je otroški vrtec za približno 40 otrok od tretjega do šestega leta, v prvem nadstropju so pa prostori za dnevno zavetišče, kamor bodo stanovalci lahko čez dan oddali svoje najmanjše otroke pa do 3 let. Tu bo kakih 24 malčkov pod skrbnim in izurjenim vodstvom uživalo nadomestilo materine skrbi in ljubne veze dan, ko bo mati v službi in pri delu izven doma.

Otroški vrtec obsega velik dnevni prostor ali rajnico, sobo s kopalnico za otroško vrtnarico, čajno kuhinjo, umivalnico z otroškimi stranišči, garderobo in za oba zavoda v poslopiju skupno pisarno. Rajnica je 7 m široka, a 12 m dolga, druga stran je obrnjena proti soncu in se vsa stena da odpreti na sončni vrt, ki bo obdan z živo mejo, na njem so pa vrtiljaki, gugalice, peščene jame in otroške gredice, da drobižu nikdar ne bo dolgčas.

Dnevno zavetišče v I. nadstropju ima veliko spalnico s 12 posteljami za dojenčke, nadalje igralno sobo za otroke do 3 let, poleg teh sob pa tudi sobo za nadzorstvo s kopalnico, čajno kuhinjo, umivalnico s straniščem, sobo za previjanje in še posebno sobo za dojenje. Pred spalnico in igralnico je pa velika in sončna ter proti severu dobro zavarovana terasa za igranje in sončenje.

Vsa nova delavska stanovanjska kolonija z ureditvijo zemljišča in z vso opremo zavetišča velja, kakor kažejo obračuni, 3.500.000 din. Stavbna dela je podjetje Vili Battelino iz Rožne doline pričelo meseca oktobra lanskega leta. Stranke se v stanovanja vselijo takoj po 1. decembru, a zavetišče bo najbrž odprto meseca februarja.

S to kolonijo je mestna uprava storila šele prvi korak, ker pripravila načrte še za nove kolonije in študira z vseh strani zlasti vprašanje, kako bi delavskim in sploh manj premožnim slojem priskrbelo zdrave in prijazne domove v majhnih hišicah sredi vrtov.

Boj proti draginji

V teh časih so se začela živila dražiti izredno naglo. Ljudje pridno nakupujejo, ker se boje, da ne bi ene ali druge reči po naših trgovinah zmanjkalo. Kdo je kriv te draginje, se sprašujejo. Prav gotovo tisti trgovci, ki kupujejo in prodajajo na debelo. Ti so lepo poskrili svoje zaloge in čakajo, da bo pomankanje ljudi prisililo, da bodo kupovali po tistih cenah, katere bodo zahtevali, ko bodo spet privlekli zaloge na dan.

Prav bi bilo, da bi oblasti poskrbele za najstrožjo in najnatančnejšo kontrolo in da bi v komisiji, ki naj bi upravljala kontrolo, prišli trgovski izobraženi ljudje, komercialisti, ki se razumejo na trgovske stvari, na prave in ponarejene bilance itd., tako da jih nihče ne more oslepiti — ne pa inženirji in juristi!

Pri nas bi bilo treba uvesti kontrolo tako čvrsto in rigorozno kakor je bila uvedena že kar ob začetku vojne v naši sosedni državi. Tam je bilo v enem samem dnevu v mestu zaprtih do 60 trgovin, ki so se pregrešile proti določilom o pobijanju draginje, nekatere trgovine pa so v enem samem dnevu dobile tudi po deset obiskov od strani oblastnih organov, ki so se trudili, da bi podprli sum o poslovanju trgovine z dokazi. Na ta način bi velike trgovce tudi pri nas kaj kmalu minilo veselje za nezakonito poslovanje!

Država mora male ljudi, ki so se pripravili, kadar bo prišla sila, za največje duhovne in pa gmojne žrtve njej v prid žrtvovati, zavarovati pred tistimi, ki jih izkoriščajo v njihovi stiski in revščini.

Insigilje častnega članstva

Insigilje častnega članstva mesta Ljubljane je včeraj ob 11 izročil župan dr. Juro Adlešič z načelnikom gradbenega odbora univ. prof. dr. Francetom Steletom in z načelnikom kulturnega odbora banskim inšpektorjem Silvom Kranjem univ. profesorju Jožetu Plečniku. Na univerzi v njegovem kabinetu seminarja za arhitektonske kompozicije je predstavništvo mesta Ljubljane sporočilo častnemu članu glasne sklepe mestnega sveta o izvolitvi za častnega člana mesta Ljubljane in o obelodanjenju njegovih del za Ljubljano ter o nagradi z njegovim imenom za najboljša dela njegovih slušateljev za Ljubljano ter mu s čestitkami izročilo diplomu z besedilom: »Mesto Ljubljana je za zgledno požrtvovalno ljubezen do rojstnega kraja, ki z njo ureja in zida domačo, lepo, zdravo in zadovoljno Ljubljano, ter za spodbudne vzore in plodonosne nauke gradbenim ter drugim umetnikom in obrtnikom gospoda Jožeta Plečnika, rednega profesorja arhitekture in umetnosti v Ljubljani, na seji mestnega sveta 12. oktobra 1939 iz hvalažnosti izvolilo za svojega častnega člana. Župan mesta Ljubljane dr. J. Adlešič. Na belozeleni vrvič je v kapsuli iz mahagonija rdeč pečat mesta Ljubljane iz l. 1463 z napisom »Sigillum civitatis Labacensis«, ki z njim mesto Ljubljana pečati že nad sto let samo diplome častnega članstva. Z diplomu je izročilo predstavništvo mesta Ljubljane hkrati bronasto znamenje častnega članstva v obliki plastičnega ljubljanskega grba z vrezanim napisom »Častnemu članu arhitektu Jožetu Plečniku mesto Ljubljana MCMXXXIX«. Naj živi častni član glavnega mesta Slovenije arhitekt Jože Plečnik!

Lepo predavanje o gorah

V do kraja zasedeni dvorani Delavske zbornice je imel dr. inž. F. Avčič predavanje o zimskoalpski ekskurziji Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije s smučmi čez Sarplanino in Korala. Uvodne besede je spregovoril gosp. dr. J. Pretnar, predsednik SPD. Nato pa je sledilo predavanje, v katerem je govornik z vnesenimi

besedami opisal pot in pokrajine tega, pri nas prav počlo poznane predela.

Ekskurzija je opravila pot, ki je bila dolga 120 km, vodila je izvečine v višini okrog 2500 m. Na turi je ekskurziste stalno spremljalo lepo vreme. Svojo nalogo, da bi ugotovila predvsem, kakšni bi bili ti predeli za zimski šport, je rešila v polni meri, saj je ugotovila po več kilometrov dolga smučišča in to v terenu, ki tehnično niti ne zahteva mnogo od smučarja. Predavanje dr. inž. Avčiča so spremljali imenitni fotografski posnetki, ki so zgornjo dopolnjevali besede.

Območje Sarplanine in Korala je pravi smučarski raj, ki bo v bližnji bodočnosti prav gotovo privabilo vsako zimo mnogo ljubiteljev belega športa. Za zdaj je še bolj slabo dostopno, ker v tem delu naše države še ni dobro urejenih prometnih zvez. Za tujski promet pa je to vprašanje izredno važno prav tako je važno tudi drugo: zadostno število koč in domov.

Predavanje je uspelo zelo lepo ter je občinstvo predavatelja nagradilo z dolgotrajnim ploskanjem.

Draginje so krivi - časopisi!

Tako sodi vsaj predsednik naše najvišje trgovske ustanove Trgovske zbornice g. Ivan Jelacini, ki nam je to presenetljivo resnico razodel v svojem včerajšnjem običajno dolgem in običajno nejasnem govoru ob začetku zasedanja zbornice. Draginje so krivi torej listi, ki o draginji prečajo in naviljalec cen obsojajo. Vemo, da bi marsikomu bilo zelo ljubilo, če bi listi na oduhu, na naviljanje cen in na izkoriščanje sedanjega stanja lepo molčali. Kako bi cveteli posli! Toda, žal, dolžnosti časopisja so drugačne od dolžnosti dobičkarjev. Treba je to povedati. Razburjanje g. Jelacina pa je razumljivo iz drugega razloga, slišimo namreč, da je ta gospod, ki ni samo dober in duhovit govornik, marveč tudi eden največjih slovenskih trgovcev na debelo, dan pred svojim velikim nastopom v Trgovski zbornici imel policijsko preiskavo. Kdo ve, če so tudi to zakrivil časopisi?

Uredba o občinskih posojilih

Belgrad, 15. novembra. AA. Na podlagi § 113 finančnega zakona za 1939-40 je ministrski svet na predlog finančnega ministra predpisal uredbo o podeljevanju občinskih posojil.

Člen 1. Mesta Belgrad, Zagreb in Ljubljana smejo zaradi zadostitve svojim investicijskim potrebam emitirati dolgoročna posojila. Obveznice teh posojil bodo notirale na domačih borzah. Vsaka takšna emisija bo imela amortizacijski načrt, ki bo natiskan na vsaki obveznici.

Člen 2. Pogoje za emitiranje posojila odobrava finančni minister na predlog mestnega sveta.

Člen 3. Obveznice občinskih posojil se smejo sprejemati za kavčijo pri občinskih nabavkah in kupovati za pupilne mase. Prav tako smejo mestne hranilnice in pokojninske ustanove dotičnih občin uporabljati te obveznice za vlaganje po § 6 uredbe o ustanavljanju poslovnih rezerv in rezervnih fondov pri zavarovalnih podjetjih, ustanovah socialnega zavarovanja, denarnih zavodih in združenih organizacijah, kakor tudi o delnem vlaganju teh rezerv v rezervne sklade, v državne vrednostne papirje. Obveznice in kuponi teh posojil so proste vseh sedanjih in bodočih davkov in doklad, tako državnih kakor vseh ostalih (samoupravnih in občinskih) ter tudi vseh taks in ostalih dajatev v kraljevini.

Člen 4. Uredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenih novinah.

Prepove naj se izvoz pšenice in koruze

Zagreb, 16. novembra. m. Na konferenci, ki jo je sklical o vprašanju pobijanja draginje in brezvestne špekulacije »Gospodarska sloga«, je več govornikov zahtevalo od odločujočih oblasti, naj sploh prepovejo izvoz pšenice in koruze ter določijo cene tem pridelkom.

Gre samo za pravičnejše izvajanje davčnih predpisov

Belgrad, 15. novembra. AA. »Jugoslovanski Kurir« v svoji številki od 13. novembra t. l. objavlja poročilo o bivanju finančnega ministra dr. Juraja Šuteja v Pančevu ter pravi, da je pri tej priliki minister Šutej izjavil svojim prijateljem, da v finančnem ministertvu pospešeno delajo na spremembi obstoječega davčnega sistema v naši državi. V zvezi s tem poročilom na prietojnost mestu pravijo, da izjava ministra Šuteja, objavljena v »Jugoslovanskem Kuriru« ni točno ponatjenjena. Na sestanku v Pančevu — v kolikor je bilo govora o davčni zakonodaji — je potekal razgovor le o tem, da se čim strožje in pravičnejše izvajajo obstoječi predpisi, ne pa, da gre za neke temeljite spremembe v davčni zakonodaji.

Naročajte Slovenski dom!

Filmi

Na Unionove prazne, čeprav plačane polemike proti našemu listu in naši filmski kritiki ne odgovarjamo več, ker ne maramo na ta način delati reklame za film, ki smo ga iz moralnih, umetniških in narodnostnih razlogov obsodili kot slabega.

»Karussell« (Kino Matica). Bleda, prismojena reč, nerodno »scimprana«, duhovitost se tu pa tam ukrade vanjo kakor Pilat v »Credo«. V nekem smislu je »Karussell« tudi »jedilni film«, kajti skoraj v vsakem prizoru se junaki pridno bašejo, zraven pa govore in prepevajo, da »Liebe uicht durch den Magen geht!« Razen Marike Röckove, ki pa je tudi dokaj prisiljena, se vsi vedejo leseno kakor lutke. »Humor« v tem filmu dolgočasni in utruja iz prizora v prizor. Niti fotografija ni kaj prida vredna. »Karussell« si bodo nemara ogledali tisti, ki so že na svet prišli s prav skromnimi zahtevami.

Še nekaj: čemu »Karussell« in ne po naše — »vrtljake«?

Huda nesreča na belgrajski cestni železnici

Belgrad, 16. novembra. m. Na progi belgrajske cestne železnice na Dedinje se je sredi prijetila hujša nesreča, pri kateri je bilo 20 oseb ranjenih, med njimi štiri hudo. Tramvajska proga na Dedinje je speljana po precejšnji strmini. Ko se je sredi ob 7.40 voz cestne železnice spustil z Dedinja v mesto, je odpovedala zavora. Zdrvel je z veliko brziro proti mestu. Na ovinku na Senjaku je voz cestne železnice iztril ter drvel zatem še nekaj metrov po ulici, nakar se je zaletel v bližnje drevo in prevrnil. Smrtnih žrtev k sreči ni bilo. Ponesrečence so prepeljali takoj v splošno belgrajsko bolnišnico. Na kraj nesreče je prišel tudi notranji minister dr. Stanoje Mihaldžić. Srečna nesreča na Senjaku je letos že tretja na tej progi.

„Kadar bo šlo zares, bom že šel ...“

Celje, 15. novembra.

Točno ob 13.12 so danes počili na Miklavškem hribu trije strelj v presenetli Celjane s takojšnjim »alarmom« tovarniških sire in zvonenjem v vseh cerkvah. Ljudje skoraj niso vedeli, ali gre za šalo ali zares. V nekaj minutah je bil ustavljen ves promet, le tu pa tam smo videli ljudi, ki so tekli, opozorjeni po policijskih stražnikih in drugih varnostnih organih, da se je potrebno umakniti v poslopja. Na okopih je začelo »goreti« samo z ene strani dosegljivo poslopje. Gasilci, ki so prihili čez nekaj minut, so morali izvršiti »težko« nalogo. Do »goreče« hiše je bil mogoč dovoz samo z ene strani, ker je ulico »zasulo«. Še težje je bilo z vodo. Vodovod je bil namreč »uničen« in gasilci so morali uporabiti vodo iz Savinje. Reševalni skupini na mestnem poglavarstvu in pred kolodvorom sta imeli prav tako »naporno« delo. Rešiti sta morali izpod »ruševin« Na okopih več ljudi, nekega moškega pa je »strupeni plin« zajel pred kolodvorom. Prav živahno je bilo pri tovarnah v Gaberju, kjer so vse edince dobro izvršile svojo nalogo. Poizkusni alarm je najbolj prizadel potnike, ki so se peljali z avtobusom iz Dobrne. Stražnik je namreč ustavil ob »alarmu« avtobus, vlak pa ni hotel počakati in takš »poti« niki zamudili zvezo z zagrebškim vlakom. Poizkusna vaja se je z ozirom, da nihče ni bil pripravljen, posrečila. Sicer bo nekaj prijav, ker so še vedno ljudje, ki pravijo: »Kadar bo šlo zares, bom že šel!«

Krajevna zveza za varstvo otrok v Celju

Celje, 15. novembra.

V posvetovalnici mestnega poglavarstva v Celju je bil pod vodstvom predsednika mestne občine g. dr. Vorišča ustanovljen občni zbor, katerega se je udeležilo 63 zastopnikov oblasti in raznih slovekoljubnih društev iz Celja. Po uvodnih besedah g. dr. Vorišča je spregovoril tajnik banovskega odbora g. Jagodič iz Ljubljane o padanju rojstev v Sloveniji, o umrljivosti dojenčkov, vzgoji otrok in njihovi prehrani. Tajnik je v svojem govoru poudarjal, da čaka Zveza za varstvo otrok v Sloveniji ogromno delo, posebno pri zatiranju alkoholizma in spraviljanju mladine na boljša pota. Navedel je, da so sodišča tekom zadnjih let zasliševala 2800 mladoletnikov, od katerih so mogla nuditi le 90 vzgojo v zavodih, vsi drugi pa so bili prepušteni cesti in staremu življenju.

Na občnem zboru je bil izvoljen odbor krajevne Zveze, predsednik g. župan dr. Alojzij Vorišč, prvi podpredsednik direktor Mohorčeve tiskarne g. dr. Franc Kotnik, drugi podpredsednik g. dr. Juro Hrašovec, tajnik upravitelj OUZD g. Viktor Smigovec, blagajnik rav. g. Oskar Černelc, njegov namestnik g. Franjo Roš, preglednika ga. Zuzi in sodnik g. dr. Franc Verlič.

Bil je vedno na cesti, tako da so mu ljudje pravili »pocestni kaplan«. Z dolgotrajnim beračenjem se mu je bilo posrečilo zbrati toliko, da je nakupil za telovadnico še najpotrebnejše orodje, žoge, čevlje, da je potem uredil še umivalnico ter kopalnico in slačilnico.

Kadar ni bil na cestah ali v cerkvi, je ure in ure prebil v telovadnici, edinem domu, ki ga je imel tudi sam. Zabaval je otroke, organiziral tekme in igre. Hotel je te mlade ljudi, na katere ata prežala nepoštenost in satan, z igro pridobiti za človeško družbo in za boljše bodočnost.

Med potjo je vse svoje prizadevanje kratko popisal Rockyju. Gangster je iz njegovih preprostih besedi videl, koliko je njegov nekdanji tovariš delal, se žrtvoval, trpel, upal in obupaval.

Čemu?

Nato vprašanje si Rocky ni vedel odgovoriti. Prijateljeva pot je bila tako različna od njegove, da ni mogel razumeti ničesar.

Toda vseeno se je v njem oglašalo tiho spoštovanje.

Bil je kar srečen, da se mu je posrečilo pomagati staremu prijatelju iz detinskih let in mu prikrajšati v telovadnici skupino najbolj zapeljivih potepinov, kar jih je mesto poznalo.

Bil je zadovoljen sam s seboj, začel je dobivati okus po tistem preprostem, dobrem življenju, kakršnega v svojih burnih zagonih od zločina in zločina še ni bil nikdar okusil.

Toda prav te trenutke, ko je delal morda svoje prvo dobro delo v življenju,

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

26

nju, so nanj že prežale hijene iz njegovega zločinskega kroga. Njegovim roparskim soderugom ni bilo po volji, da se je vrnil iz ječe, navadili so se shajati brez njega, zato so se ga zdaj skušali otresti. razen tega je pa Frazier imel še drug razlog, da bi se ga bil rad znebil: njemu je Rocky bil zaupal ves svoj denar, preden je šel v ječo. Tega denarja ni bilo malo, z njim si je odvetnik ustvaril med njegovo odsotnostjo udobno, če ne razkošno življenje.

Zaradi vsega tega je bil Rocky zdaj oboje na smrt, moral je izginiti in sicer čim prej.

Frazier je bil pri prvem svidenju z Rockyjem vse preveč prijazen, da bi ne bil Rocky opazil, kako ga je njegov prihod spravil v zadrego. Tudi je bila njegova prijaznost taka, da je Rocky, ki je odvetnika poznal, takoj vedel, da kuje nekaj proti njemu in da se ga bo najbrž skušal otresti.

Kako bo to storil, to vprašanje Rockyju ni dajalo dosti preglaiv. Dobro je vedel, kako se take reči med razbojniki obračunavajo.

Še nevarnejše zanj je bilo, da se je Frazier zvezal z Mac Kieferjem, najslavnejšim in najnevarnejšim gangsterjem v mestu. Njegova navzočnost pri svidenju,

je dajala Rockyju še posebno misliti.

Toda čeprav se je zavedal, da bo do obračuna prej ali slej prišlo, si vendar ni mogel misliti, da bi Frazier to reč začel takoj, ko se je Rocky vrnil iz ječe. Mislil je, da mu bodo pustili vsaj kratek oddih, da se malo navzije svobodnega življenja.

Toda postavi, ki sta Rockyja zalezovali, ko je z duhovnikom hodil po ulicah, sta pričali, živo pričali o tem, da so Rockyja eklenili spraviti s poti takoj.

Igra v telovadnici se je bila medtem začela, sestavili so dve moštvi. V prvem moštvo so bili varovanci očeta Jerryja, tisti, ki so prihajali redno v telovadnico in ki se jim je že na zunaj videlo, da so na poti do poštenosti in reda. Drugo moštvo so tvorili razbojniki, ki sta jih Rocky in Jerry prignala sem iz Rockyjevega brolga.

Se preden se je igra začela, so se nasprotniki gledali grdo, da ni bilo mogoče pričakovati nič dobrega.

Znamenje za igro je dal oče Jerry, ki mu je pripadla težka naloga, da bo igro sodil. Pred začetkom je moštva še natančno in s poudarkom razložil pravila igre. Ta pravila so sicer oboji dobro poznali, toda Jerry je videl, kakšno je vreme, zato se mu je zdelo prav, da jim še

vee natančno razloži in zlasti poudarja tiste odstavke, ki so govorili o viteštvu v igri.

Igralci so se ustavili, ko je Rocky planil in pograbil žogo.

Pognali so se za žogo kakor tigri. Razbojniki, ki so sestavljali novo moštvo, so začeli takoj udrihati tako po živino, da je telovadnica na mah začela odmevati od javkanja in divjega vpitja.

Sekali so nasprotnike po nogah, v trebuhe, jih prevračali po trdih tleh, jim metavljali noge, da so telebali na tla, skakali po njih, skratka, delali so z njimi, kakor da bi se šli pravo vojsko.

Od tu in tam

Temeljni načeli Hrvatske kmetijske stranke sta in ostaneta narodna svoboda in socialna pravičnost, je dejal podpredsednik te stranke inž. Košutić v svoji izjavi dopisniku splitskega »Hrvatskega glasnika«. Naša politika bo ostala dosledna do sedanjega programa, naj nastopijo kakršnekoli razmere. Tu se ne bo in se tudi ne more ničesar spremeniti, ker je to program, ker je to naš cilj in ker je volja hrvatskega ljudstva takšna. V dolgem stoletnem boju, ki je bil težak in neenak in pogosto tudi ogorčen, ker je šlo za življenje ali smrt, hrvatski narod ni samo postal jeklen in nepopustljiv ter je tudi zmagal, pač pa je v svoji zavednosti izdelal svojo ideologijo, etično, politično, socialno in kulturno misel, ki jo zdaj hoče uresničiti.

Vprašanje ženske volivne pravice so v zadnjem času načeli po zgledu iz Srbije tudi v Zagrebu. Celo to trdijo, da osnutki volivnega zakona za hrvatski sabor določa tudi aktivno in pasivno žensko volivno pravico. V Zagrebu so se za to volivno pravico hudo zavzela nekatera ženska društva. So pa seveda še vedno tudi takšne ženske, ki zadržajo nastopajo proti temu. Tako je zastopnica ženske skupine HSS napisala med drugim tole: Ženska veja HSS ne bo sodelovala pri nobeni akciji, niti pri zborovanjih za žensko volivno pravico, ker se drži naukov bratov Radićev in tudi ve, da ji je v programu HSS določena in zajamčena popolna enakopravnost in tudi pravica glasovanja. Zavedne pristajanje HSS vedo, da nanje, ko bo prišel čas, ne bodo pozabili, da se naše vodstvo tega zaveda in da se bodo o tem začeli razgovoriti, ko bo potrebno. Hrvatski narod ne potrebuje »emancipiranih« žensk, ker je to v nasprotju z našo ideologijo, ki temelji na domu in družini.

Dva prevečanja, ki sta pobirala naročnino za časopise, o katerih še ni nihče ničesar slišal, je prišla policija iz Kruševca. Bila sta (Vojin Kovačević in ruski priseljenec Nikola Romanov. Prvi je prišel celo k predsedniku mestnega poglavarstva, kjer se je predstavil kot uradni finančni ministar. Ker se je poglavarju zdel sumljiv, je od njega zahteval legitimacijo. Ta mu je z njo takoj postregel, poleg tega pa mu je pokazal tudi priporočilo od samega ministra za socialno politiko dr. Budisavljeviča. Na tej listini je bilo zapisano, da je Kovačević pooblaščen, da pobira za neke dijaške časopise naročnino. Ker je predsednik le še sumil, je mladeniča prijavil policiji, ki ga je prišla, obenem pa tudi njegovega »sotrudnika« Romanova. Kovačević je bil baje prej že v službi pri finančnem ministru, vsled česar mu ni bilo tako težko priti do tako verjetnih »priporočil«, kakršnega je pokazal mestnemu poglavarju.

V kotel, v katerem se je kuhalo 16.000 kg mila je padel delavec Peter Mozeš v tovarni »Schichtov« mila v Osijeku. Imel je opravila v bližini tega kotla, pa mu je pri tem na deski spodrsnilo, da je padel vanj. Delavci so takoj prihiteli ponesrečenemu tovarniku na pomoč in ga potegnili iz kotla, seveda vsega opečenega. Kljub njegovim hudim opeklinam pa upajo, da mu bodo zdravniki le rešili življenje.

Ukinjenje davka na žganjakuho zahtevajo kmetje iz podgorske občine v bližini Sarajeva. Te dni so imeli tam zborovanje, na katerem so obravnavali predvsem vprašanje davčev, ki jih občina pobira od njih za kuhanje žganja. Na zborovanju je prišlo nekaj sto kmetov. Končno je bilo sklenjeno, da odide posebno zastopstvo tamkajšnjih kmetov k banu ter zahteva, da se te davčev ukinejo.

Ker se je človek, izstreljen iz topa, ponesrečil, se mora zdaj znani akrobat Dragan Aleksić zagovarjati pred belgradskim sodiščem. Ko je Aleksić prišel med drugim tudi v Solun, da bi se tam ljudem pokazal, kako zna živga človeka izstreliti iz topa, ne da bi se tej »živi granati« kaj hudega pripetilo, ga je doletela smola. Neki Radosavljevič, ki je igral vloga granate, je padel prej na tla, preden je priletel na razpeto platno, pri čemer je dobil tako hude poškodbe, da je umrl. Obtožnica pravi, da je Aleksić kriv Radosavljevičeve smrti, ker je bil pri tem svojem akrobatskem poslu malomaren in je top sprožil, preden je bila »granata« pripravljena. Akrobat je pred sodiščem razodel vso tajno svojega topa, čeprav se zaveda, da mu to utegne škoditi pri njegovih poznejših nastopih. Top je čisto navadna potegavčina, je dejal. Posebne vrste vzmet vrže človeka iz cevi, da bi pa gledalci imeli vtis, da je to pravi top, je naprej treba povzročiti eksplozijo, takoj za tem pa spustiti vzmet, in vsa »copernija« je tu. Obtoženec se zagovarja, da ni mogel računati s kakšno nesrečo, na drugi strani pa da se mu je Radosavljevič na vso moč ponujal za »granato«. Razprava je preložena na čas, ko bodo tudi Radosavljevičevi zdravniki lahko povedali svoje mnenje.

Vinska trgatve v Dalmaciji je bila letos za 25 odstotkov slabša, kakor pa so pričakovali. — Krive so temu razne vremenske neizmere, poleg tega pa tudi boleznj na trti. Če so letos v Dalmaciji pridelali manj vina kot lani, je pa zato boljše od lanskega, poleg tega pa je tudi dražje, že zato, ker ga je manj. V šibeniškem okraju so ga letos pridelali 1.600 vagonov. Na drobno prodajajo vino po 4,5 din za liter, na debelo pa 20 odst. ceneje.

Okoli 2 milijona din bodo letošnje zimo nabrali za reveže v Zagrebu, vsaj na toliko upajo. Na zadnji seji ožjega odbora karitativnih društev je namreč predsednik tega odbora dejal, da je njihovo delo naletelo povsod ne samo na odobravanje, pač pa tudi na gmotno podporo. Odbor je stopil v stik z zastopniki zagrebskega gospodarskega življenja. Predsedniki denarnih zavodov, zavarovalnic, industrijske zbornice, trgovske zbornice in ostalih gospodarskih panog so se obvezali, da bodo ustanovili svoje odbore, ki bodo določili tudi primeren prispevek za reveže.

Koruzo sta prodajala za saharin dva mlada goljufa iz Podturna pri Čakovcu. Mudila sta se svojčas v Nemčiji, kjer se jima je posrečilo dobiti originalni papir, v kakršnega zavijajo saharin. Vanj sta potem, ko sta se vrnila nazaj na Hrvaško, začela zavijati koruzo ter jo prodajala nevednim ljudem po 600 din za kg. Precej časa je minilo, preden so jima prišli na sled. Pravijo, da sta takšnega »saharina« razpečala že kakšnih 100 kg. To je naneslo že lepo vsoto okrog 60.000 din. Seveda sta ga dala tistemu, ki ga je kupil več skupaj, bolj poceni. Toliko sta bila že velikodušna. Prišla sta končno pred sodišče, kjer so ju zaslili, nato pa na veliko presenečenje spet pustili. Zdej pravijo, da je bil ta primer finančnim oblastem že davno znan, pa da ga niso hotele zasledovati, ker so računale na to, da bo ljudstvo na podlagi takšnih »koruznih« skušenj samo prenehalo kupovati saharin. Kupčija in saharinom je namreč v teh krajih zelo cvetela in nahajr še cvete.

Marlborske gospodinje čakajo hude skrbi

Nujno je potrebno, da se konsumentom zvišajo plače

Maribor, 15. novembra.

Letošnje leto ne bo dobro ne za marlborskega okoliškega kmeta, ki ga bodo preko zime trle posledice slabe letine, pa tudi meščanskim družinam se ne obeta nič dobrega, ker cene življenjskih potrebščin rastejo iz dneva v dan. Zlasti hudo bodo prizadete uradniške in delavske družine, ki so jim že doslej bili dohodki mnogokrat premajhni za dostojno preživljanje. Radi dviga cen bo marlborska družina morala še bolj štediti tam, kjer je štednja najtežja, namreč pri za zdravje aujno potrebni prehrani; izdatke za obleko in za kulturne potrebe pa bodo morale zmanjšati na minimum.

V zadnjem času so se dvignile cene vsem življenjskim potrebščinam, razen soli in sladkorju. Samo v zadnjem času so cene pri veletrgovcih za moko porasle za 60 par pri kg, prav tako pa je šla kvišku tudi cena koruzi. Čutiljo se posledice letošnje slabše letine, močan pa je tudi vliv novih kupcev, ki so se pojavili na trgu, zlasti direkcija za prehrano prebivalstva. Svoje pa je seveda doprinesel tudi velik izvoz v inozemstvo. Poskočila je evinjska maast za 3 din pri kg, za enako tudi bučno in namizno olje. Radi letošnjega pomanjkanja krme grozi tudi obžuten dvig cen mleku. Skoraj za 150% so poskočile cene kolonialnemu blagu, kar je v zvezi z nevarnostmi prekomorskega

prometa, ki prevoz teh produktov močno podražijo, nekaj za zaslužni zraven tudi inozemska špekulacija, ki zna imenitno izrabiti trenutni mednarodni položaj. Enako je z tekstilnimi proizvodi, ki jih uvažamo iz inozemstva. Pomanjkanje surovin in dvig njihovih cen je pripomoglo, da so tudi naše domače tekstilne tvornice povišale cene svojim produktom za 30%.

Zaenkrat se cene niso dvignile kurivu in tudi najemnine so ostale na dosednji višini, kar je gotovo pripisovati vladni uredbi, s katero je zvišanje najemnin omejeno. Če te uredbe ne bi bilo, je težko reči, kako bi se najemnine regulirale.

Zivljenje se torej draži na vseh področjih. Družine čakajo težki časi, zato pa bi bila dolžnost merodajnih faktorjev, da potrebno ukrepejo. V zvezi s tem so zadržuje državnih uslužbencev v vsej državi pričele akcije, da bi se izvoz in uvoz reguliral tako, da bi to imelo za posledico padec cen na dosedanje večino. S takimi ukrepi pa seveda ne bi bilo mogoče znižati vseh cen, ker so tu pač na delu činitelji, na katere država nima nikakega vpliva in ga tudi imeti ne more. Zato pa je nujna potreba, da se konsumentom zvišajo dohodki, kar morajo po zakonih pravičnosti in po možnostih, ki so danes, izvršiti javni in zasebni delodajalci.

Kovačeve ženitovanjske sleparije in drugo

Ljubljana, 16. novembra.

Visok in plečat je kovaški pomočnik Janko Babšek, 25 leten fant, doma iz okolice lavrske. Težko kladiivo v zatohli kovaščni vihetli po nakovalu, ni dobro, si je sam pred leti mislil in je začel uganjati razne pustolovščine. Potepal se je, uganjal razne drzne vlohe na tovarne avtomobile in sleparil lahkovorne ženske. Nedavno je bil Janko Babšek, ki zatrjuje, da je lastnik hišice na Laverci, pred ljubljanskim okrožnim sodiščem obsojen na 10 mesecev strogega zaporar zaradi raznih tatvin, ki jih je izvrševala veččlanska tatinska družba na Dolenjski cesti tja proti Grosuplju, ko so se tatovi vlihotapljali v tovarne avtomobile in iz njih metali razno blago, ki so ga drugi odnašali.

Počasi pa so prišle na dan še druge pustolovščine kovaškega pomočnika. Babšek se je bil v neki gostilni na Dolenjski cesti seznanil s Franciško K., ki je sedaj nameščena pri »Slonu«. Dekletu se je predstavil kot »Slavko, mitničar«, ki ima mesečne plače 1600 din. Dekle se je v njegovo zatelevalo. Znanje je trajalo od lanskega avgusta tja do letošnjega maja. Fant — ljubljanski lažni mitničar — je obljuboval dekletu, da jo poroči in je od nje izvil 1150 din gotovine, kakor tudi hranilno knjižico za 4000 din. Knjižico ni mogel realizirati. Denar pa je zapravil. Govoril je dekletu, da doma na Laverci dozdava svojo hišico in da ji bo napravil čedno stanovanje, kjer bosta lepo in tiho živela ko golobčka.

Pred sodniki malega kazenskega senata, ki mu je predsedoval s. o. s. dr. Julij Fellahar, je krepki kovaški pomočnik krepko zatrjeval svojo nekrivdo in trdil, da je bila vsa zadeva popolnoma poštena. Predsednik: »Zakaj je niste poročili? Obtoženec: »Ker me naposled ni marala! Njegova žrtev — služkinja Franciška — je resignirano pripovedovala, kako se je seznanila z obtožencem in kako je znal od nje izvabljati denar. Predstavil se ji je kot »Slavko, mitničar«. Pozneje je res dognala, da biva na Laverci neki mitničar Slavko, ki pa je bil povsem drug človek, ne pa ta »slepar«. Obtoženec rad po poročilu orožnikov išče svoje žrtev po gostilnah. Nekoč je med plesom izmaknil nekemu dekletu 600 din iz ročne torbice.

K prejšnjim 10 mesecem strogega zaporar je senat pristel še drugo poročilo, tako da bo sedaj sleparski ženin sedel 13 mesecev v strogem zaporu. Častne državljanske pravice je izgubil za tri leta.

Prav toliko, kakor kovaški pomočnik Janko Babšek, je dobil tudi 39 letni Ivan Ježek, rodom iz Podgorice, stanujoč pri Sv. Jakobu ob Savi. Ježek je star in nepoboljšljiv tat. Zaposlen je bil jenesi pri cestnih delih v Zgornjih Dupljah, kamniški okraj. Skupaj je stanoval z delavcem Mihom Dolinškom. Temu je 1. septembra izmaknil 100 din in »odmaglil«. Pred senatom je bil obtožen zločina vlohe tatvine. Ježek je tatvino tajil. Razne okoliščine in indicij pa so ga močno obremenjavili. Senat je bil prepričan o njegovi krivdi in mu določil kazen 13 mesecev strogega zaporar.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 16. novembra. m. Podpredsednik vlade dr. Maček in ban dr. Subašić, ki sta se te dni mudila v Belgradu ter bila sprejeta tudi pri kraljevskem namestniku, sta snoči odpotovala nazaj v Zagreb.

Belgrad, 16. novembra. m. V Belgradu se je ustanovila nova delniška družba »Sever in Co.«, ki se bo bavila z nakupom in prodajo semen in poljedelskih strojev. Delniška glavica znaša pol milijona dinarjev.

Belgrad, 16. novembra. m. V trgovinskem ministru se je včeraj nadaljevala konferenca za ustanovitev ravateljstva za zunanjo trgovino.

Športne vesti

Amerika in olimpijske igre. Predlog, po katerem naj bi Amerikanci organizirali svoje panameriške olimpijske igre, seveda v primeru, da ne bo prihodnje leto svetovnih olimpijskih iger v Helsinkiju, je naletel v Ameriki na velik odmev. Po dosedanjih informacijah se že tri mesta resno potegujejo za izvedbo teh panameriških iger. Te igre želi imeti Philadelphia, Hollywood in Havana (Cuba).

Imovina vrhovne nogometne zveze znaša sedaj po blagajnikovem poročilu din 582.532,05. Nogometna zveza torej razpolaga danes z zneskom preko pol milijona dinarjev. V to vsoto so vračunani tudi dolžniki zveze z zneskom din 245.548,24. Vsota, ki jo bo zveza razdelila po določenem ključu 7:4:1 med srbsko, hrvatsko in slovensko nogometno zvezo, znaša din 457.253,74.

Hrvaška nogometna zveza je na svoji zadnji seji sklenila, da odslej klubom ne bo dajala nobenega posojila več, ampak kvečjemu podpore. Praksa je namreč pokazala, da klubi posojil niso nikdar vračali, tako da ima zveza že danes lepo vrsto dolžnikov, ki ne bodo nikdar plačali svojega dolga.

Belgrajska »Jugoslavija« bo v decembru napravila s svojim ligaškim moštvo veliko turnejo po Turčiji. Glavni tajnik »Jugoslavije« je dosedaj perfektiliral pet tekem s turškimi nogometnimi moštv. Dne 9. in 10. decembra igra »Jugoslavija« v Ankari proti SK Demirju, naslednji dan proti pryaku SK Ankara. Nato pa bo igrala »Jugoslavija« v Carigradu še tri tekme in sicer proti SK Bejoglić, proti carigrajskim akademikom in proti SK Galata Salaj.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	tempe- ratura v (C)	Relativna vlaga v %	Oblačnost — — —	Veter (amer. in-knot)	Pada- vine m/m	vrsta
Ljubljana	761.1	9.1	6.0	88	10	N ₁	—
Maribor	761.5	6.4	5.0	80	10	SW ₄	—
Zagreb	766.5	8.0	6.0	90	10	NE ₁	—
Belgrad	766.5	9.0	5.0	90	10	NE ₁	—
Sarajevo	767.9	10.0	4.0	90	10	—	—
Vis	763.4	14.0	10.0	80	7	NW ₄	—
Split	762.7	16.0	11.0	80	4	NE ₁	0.3 dež
Kumbar	763.2	18.0	14.0	80	10	NE ₁	3.0 dež
Rab	764.7	12.0	8.0	50	10	0	—
Jugovzhod	760.9	17.0	12.0	70	8	NE ₁	—

Vremenska napoved: Večinoma oblačno in spremenljivo vreme.

Koledar

Danes, četrtek, 16. novembra, Otmar.

Petek, 17. novembra: Gregorij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Babovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Filharmonični orkester bo na simfoničnem koncertu v petek v Unioni ob 20 dirigiral D. M. Sijanec. Mladi dirigent rojen v Poli izvira iz prastare rodbine »šolmaštev in orglarjev«, ki so delovali na Stajerskem. V Pragi je končal instrumentalno, kompozicijsko in dirigentsko šolo. Priredil je koncerte v Lužicah, nastopal v Kodanju, več let je zaporedoma dirigiral v Grand Amphitheatre v Parizu simfonične in zborove koncerte. Zdej je v Ljubljani dirigent radijskega orkestra, ki se prav pod njegovim vodstvom stalno razvija in napreduje. Njegov nastop z velikim filharmoničnim orkestrom bo nedvomno tudi s te strani zanimiv, ker bo dokazal, da imamo tudi na tem polju domače veščake, ki so kos velikim nalogam. Spored obsega Rahmaninov koncert za klavirski virtuos Anton Trost, Lajovčev »Caprice« in Čajkovskega VI. simfonijo. Vstopnice z vsebinsko obširnimi sporedom se dobe pri blagajni kino Uniona.

Naši izseljenci na jugu naše države je naslov predavanju, ki ga bo imel v petek, 17. t. m. preč. g. generalni vikar Viktor Zakrajšek iz Skopja. Bliža se naš izseljenski teden, ko bo Slovenija pogledala za svojimi sinovi, ki ne živijo v njenih mejah in si izprašala vest, kako skrbi za te izseljence. Primerno je torej, da nas v izseljenski teden vpleje prav to predavanje. Predprodaja vstopnic pri Šiligoju na vogalu Franciškanske ulice in pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7.

Najnoviji tragediji dramatika Ivana Mraka je naslov: »Stari Rimljan«. Dejanje se godi tik po svetovni vojni v Ljubljani. Krstna predstava tega dela bo v najkrajšem času v dvorani »Delavke zbornice« v Ljubljani. Upizore ga člani Mrakove igralske skupine. Avtor je delo sam zrežiral in prevzel tudi glavno vlogo.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:

Četrtek, 16. novembra: »Striček Vanja«. Red Četrtek.

Petek, 17. novembra ob 15: »Upniki, na plan!« Ljudska ponodlanska predstava. Izredno znižane cene od 16 din navzdol.

Sobota, 18. novembra: »Hudičev učencec«. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 19. novembra ob 3 popoldne: »Princeska in pastirček«. Mladinska predstava. Znižane cene; ob 8 zvečer: »Številka 72«. Izven. Znižane cene.

Opera — Začetek ob 20:

Četrtek, 16. novembra: »Boris Godunov«. Gotovanje Josipa Križaja. Red B.

Petek, 17. novembra: Zaprt.

Nocoj bo nastopil g. Josip Križaj v Musorgskega operi »Boris Godunov« v izredno težavni, a nad vse hvaležni vlogi ruskega samozavca. Gospod Križaj, ki je bil svoj čas član našega gledališča, zadnja leta pa deluje z velikim uspehom na zagrebskem odru, si je prav s to partijo priboril sloves enega najboljših jugoslovanskih basistov in najznatnejšega interpreta te velike tragčne vloge. Sodelovali bodo še: Franci, Betetto, Kogejeva, Ribičeva, Vidaličeva, Poličeva, Zupan, Sancin, Sladoljev, Janko, Lupša, Orel, Dolničar, Perko. Dirigent: Niko Štritol. Predstava bo za red B.

Marlborsko gledališče

Četrtek, 16. nov., ob 20: »Navihanka«. Red C. Gledališko občinstvo se naproša, da prihaja pravčasno v gledališče — po možnosti že pred osmo uro. Predstave se začnejo točno. Zato povzročajo oni, ki prihajajo šele v zadnjem trenutku, dren pri večerni blagajni — razen tega zamudijo začetek igre ter motijo drugo občinstvo.

CELJSKO GLEDALIŠČE

V nedeljo ob 4 popoldne bodo uprizorile Velike sestre sv. Klare v celjskem mestnem gledališču v režiji Ludovika Stancerja čudežno igrvo v 5 dejanjih »Roksan«. — Predprodaja vstopnic v Slomškovi tiskovni zadrugi.

Prosvetni odsek Prostovoljne gasilske čete v Gaberju bo uprizoril v nedeljo ob 4 popoldne v Narodnem domu veseloigro »Lesena peč«. Prijatelj! smeha vabljeni!

Maistrovi borci, pozori

Prošnje za podelitev spominske kolajne, kakor je bilo že v dnevnem časopisju objavljeno, ni potrebno zaenkrat predlagati, ker bo Zveza Maistrovih borcev razposlala vsem svojim članom tiskane formulare za prošnje, ki se bodo morali točno izpolniti. Vendar je nujno potrebno, da si vsak posameznik že sedaj preiskrbi vse potrebne dokaze, listine, katerih prepisi morajo biti overovljeni od sodišča.

Rok za dostavljanje prošelj Zvezi Maistrovih borcev je 1. januar 1940.

Opozarjamo vse one borce, ki še niso člani Zveze Maistrovih borcev, da se bodo njih prošnje obravnavale in vzele v nadaljnji postopek le tedaj, če bodo pristopili v članstvo Zveze najkasneje do 1. decembra 1939. Vsi oni borci, ki bodo pristopili pozneje v članstvo, bodo morali poslati svoje prošnje pristojnemu vojnemu okrožju.

Št.	Klubi	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Točke
1.	Centralni š. k. I.	■	6	6	7	8	7	8	8	8	8	66
2.	Lj. š. k. I.	2	■	7	6	7	6½	8	8	8	8	60½
3.	Triglav	2	1	■	4	5	6	5½	7½	7	7	45
4.	Lj. š. k. II.	1	2	4	■	3	5½	5½	8	8	7	44
5.	Celjski š. k.	0	1	3	5	■	4	6	8	7	8	42
6.	Centralni š. k. II.	1	1½	2	2½	4	■	5	5	7	7	35
7.	Železničar Ljublj.	0	0	2½	2½	2	3	■	5½	5	5½	26
8.	Centralni š. k. III.	0	0	1	0	1	3	2½	■	5½	5	16½
9.	Korotan Lj.	0	0	1	0	1	1	3	2½	■	5	13½
10.	Lj. š. k. III.	0	0	1	1	0	1	2½	3	3	■	11½

Včeraj smo v našem listu poročali o pokalnem tekmovanju v hitrem šahu med slovenskimi šahovskimi klubi, ki je bilo v nedeljo v Ljubljani in pri katerem je osvojil pokal Centralni šahovski klub iz Ljubljane. Danes prinašamo tabelo, ki kaže podrobni izid teh tekem na nedeljskih tekmah

Človek, ki je vse videl in vse vedel

Nekaj let pred svetovno vojno je bilo na Dunaju zbranih v hiši dr. Schneiderja, ki je bil priznana glava na polju fizičnih ved, nekaj zdravnikov in znanstvenikov, ki jih je bil povabil ta profesor. »To je g. Reese,« pravi in predstavi družbi majhnega, plešastega človeka z nagubanim čelom. Prej je bil smešen, kakor pa resen. Prihaja iz Varšave, pravi, in sem z njim naredil nekaj poskusov ter sem prišel do zaključka, da je to največji bralec človeških misli, kar sem jih v svojem življenju srečal. Na mizi je bila ena bakrena in ena navadna palica. Reese je vzel palico v roko in prosil dr. Denka, znanega kirurga, naj jo prime na drugem koncu. »Dokler boste držali palico, bo uganil vsako vašo misel,« pravi dr. Schneider. Pa se je zmotil. Reese ni prišel zato, da bi uganjal misli, ampak, da bi jih zopet proizvajal. Eden od teh pripoveduje: »Prišel sem na vrsto. Pred menoj je bilo kakih trideset poskusov, ki so profesorjeve trditve samo potrdili. Niti enkrat se ni zmotil. Citate raznih pesnikov, matematične enačbe in podobno je bral z največjo lahkoto in točnostjo. Rekel mi je, naj na tri listke napišem po eno vprašanje, in mu jih dam na njegovo desno sence. Pretekli sta dve minuti in nankrat sem čutil, kakor da bi se moja glava dotikala njegove. Čutil sem, kako delajo njegovi možgani, čutil sem razločno nekakšen tok, včasih močnejši, včasih slabjši. Naenkrat mi je imenoval prednika, ki je bil pred menoj na kliniki, dan in kraj poroke mojih staršev, ulico ter številko hiše, kjer sem preživel svoja mlada leta. Ta vražji človek mi je odgovoril na moja vprašanja tako točno, kakor ura. Zdelo se je, kakor da bi imel v očeh Röntgenove žarke, ki so prodrli povsod.«

Konj, ki je dobil nagrado

Ob neki drugi priliki je bil Reese povabljen v hišo barona Rothschilda, velikega mecena in športnika, ki je bil znan na vseh evropskih dirkališčih po svojih izbornih konjih. »Ali mi lahko poveste, kateri konj bo zmagal na prihodnjih dirkah?« ga je vprašal. Rekel je, naj mu pripeljejo konje in si jih je vse po vrsti ogledal. Končno je pokazal na enega in rekel: »Tale bo zmagal!« Baron se je na ves glas zasmel in mu rekel, da je izbral najslabšega. Toda on je vztrajal pri svojem, in se je res tako zgodilo, za kar mu je baron podaril lep prstan. Glas o njegovih uspehih je prišel tudi na ušesa nadvojvode Leopolda-Ferdinanda.

Prerokba o nadvojvodovi tragediji

Nadvojvoda ga je sprejel v družbi več prijateljev v svoji palači. Med pogovorom je nadvojvodi tudi rekel, da mu lahko pove bodočnost, če hoče, v kar je nadvojvoda seveda tudi privolil. »Zal mi je, nadvojvoda,« je rekel, »da vam moram povedati samo slabe stvari. Vi ne boste ostali nadvojvoda, niti član avstrijske hiše. Vidim vas kot uradnika v neki banki.« Nadvojvoda je s prijatelji izbruhnil v smeh in mu rekel, da kadar bo on uradnik, naj sam postane nadvojvoda.

Pa se je Visokost zmotila. Ker je poročil žensko, ki je bila po rodu manj kot on ter je njegova hiša ni priznala, so ga izključili iz rodbine. Po končani svetovni vojni pa je izgubil še svoje imetje ter je končno v dunajskem predmestju dobil službo v neki banki kot navaden uradnik.

Ko je prehodil že vso Evropo, se je naselil v New Yorku. Nobenega trenutka ni zamudil, da si ne bi iskal zvez in si množil imetje. Znani bankir Gould ga je povabil k sebi in Reese mu je med drugim tudi rekel, naj se varuje izgub, da ne bo postal ržtev v aprilu leta 1919, kakor jih bo mnogo. Res se je tako zgodilo in Gould se je tako obvaroval težkih denarnih izgub. Po tem dogodku sta se Gould in Vanderbilt pogajala z Reesejem, da bi si ga pridobila. On pa se je odločil za Rockefellerja; zgodba pa naprej ne pove, če sta z Rockefellerjem s prerokbami delala denar. Ugotoviti se da samo to, da Reese ni imel talenta samo za jasnovidnost, ampak tudi za trgovino.

Pri Edisonu

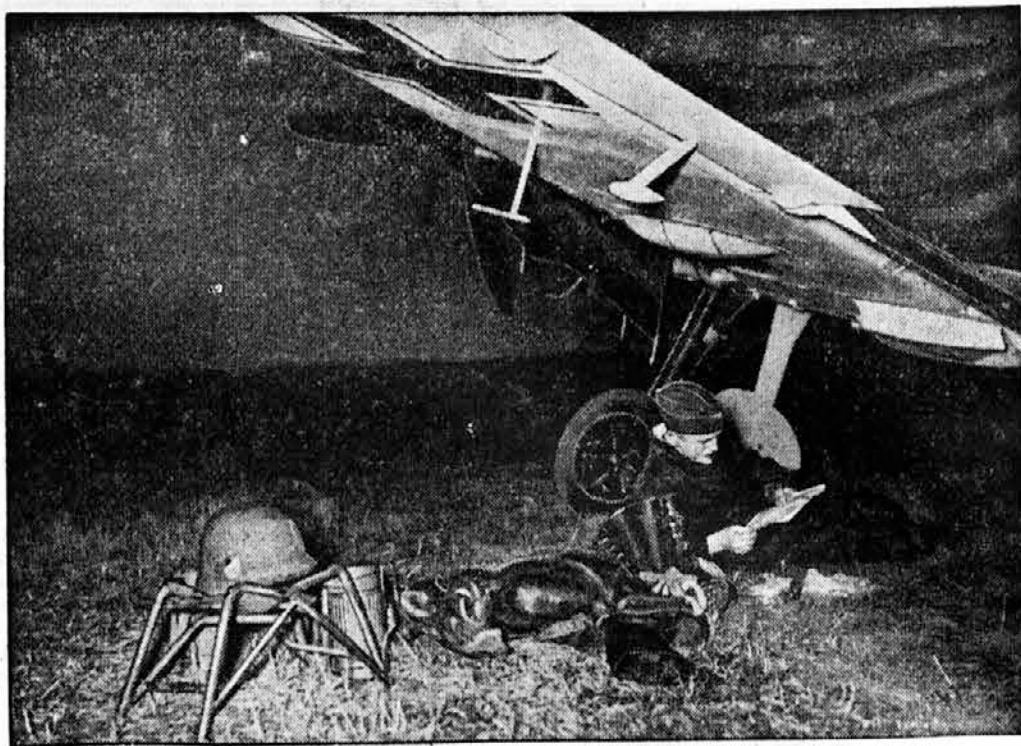
Tudi slavnemu izumitelju Edison je postal na tega moža pozoren in radovednost je tudi njega premagala ter ga je povabil k sebi. Preden je prišel, mu je njegov tajnik telefoniral, naj na kosček papirja napiše vprašanje in naj papir sežge ter naj na to ne misli več. Edison je res storil tako in ko je Reese prišel k njemu, mu je stisnil roko ter rekel: »Nikdar ne boste našli boljšega za vaše baterije, kakor je nikljev hidroksid.«

V nekem pismu fiziku Hyslopju piše Edison, da ga je čudno spreletelo, ko je to slišal. Nihče na svetu ni mogel slutiti, pravi, da sem tedaj delal tovrstne poskuse. Toda ne samo, da je ta vražji človek uganil, kaj hočem, ampak se je njegova ugotovitev tudi izkazala za pravilno. Med razgovorom mi je iz moje preteklosti pripovedoval stvari, o katerih nisem bil še živi duši prišel. Presenečen sem hotel prodrati v njegovo skrivnost in sem ga vprašal, kako to dela. Toda on mi ni mogel ničesar povedati, kakor da vsakokrat občuti v sencih in glavi nekaj kakor tiktakanje ure. »Vi ste angel ali pa zlodej,« sem mu rekel. »Toda povejte mi, od koga ste vse tega naučili?« Zdelo se je kakor da bi se bil z odgovorom obotavljal, končno pa mi je rekel, da od Swedenborga, švedskega jasnovidca iz XIII. stoletja, katerega jasnovidnost je občudoval Goethe in kateremu so rekli »čarovnik s severa«. Ko je ta umrl, mu je sledil drugi tak jasnovidec rabin Herschel. Tako mi je pripovedoval, več pa mi ni hotel povedati.

Naročate in širite Slovenski dom!

Italijanski konjiški častniki so znani dobri jahači.

Dan in noč so pripravljeni! — Letala bedijo nad Berlinom

Svet se zanima za Aalandske otoke

Aalandski otoki — nova sovjetska ljubezen

Sovjetska želja priti do Aalandskega otočja, stopa v ospredje najnovejših dogodkov. To otočje, ki so si ga Sovjeti pozeleli, predstavlja kakih 300 otočic, od katerih jih je naseljenih približno 80. Ostali pa so osamljene granitne skale, ki tvorijo podaljšek nevarne ograde, razprostirajoče se ob južni finski obali. Naseljeni otoki: Aaland, Kastelholm, Lemland, Ekerö, Vardö in drugi so pokriti z granitnimi skalami in s peščenimi planotami. Sem pa tja vidiš malo rodovitne zemlje, na kateri se pridelava malo jčmena, lana in rži. Sovjetom ni torej do tistih nekaj košar zemlje, ampak se jim gre zanje zato, ker imajo ti otoki sijajno lego ter obvladajo položaj kot ključ Botniškega zaliva. Na tem otočju je vse polno dobro skritih krajev, ki služijo lahko vojnim ladjam in letalom za sijajno oporišče. Prav zaradi te svoje izredno važne in ugodne lege, je bilo otočje vzrok stalnih preprirov med obrežnimi mešaji. V XIII. stoletju je otočje zavzel Birger Jal, dokler si ga niso osvojili Finci. Pozneje je bilo otočje prizorišče krvavih bojev med Rusi in Švedi. Leta 1854 so Angleži porušili trdnjavo Bomarsund in se polastili otokov, ki so leta 1909 postali ruski.

Centrala Rdečega križa v Ženevi

Zastopniki tujega tiska so obiskali centralo mednarodnega odbora Rdečega križa v Ženevi, kjer se od začetka septembra zbirajo vse akcije za pomoč vojnim ujetnikom, interniranim in izseljenim civilistom. Centrala mednarodnega Rdečega križa je dobila 2000 ljudi, ki delajo skoraj vsi brezplačno. Vsak dan dobi centrala 3000—6000 pism z vsega sveta. Ta pisma pošiljajo ministrstva, nacionalni odseki Rdečega križa in socialna društva za pomoč, dalje so to poročila delegatov raznih odborov v mednarodnem Rdečem križu. Prihajajo tudi seznanjeni ujetnikov in ranjenec, ki jih pošiljajo razne vlade. Mnogo je prošnji, ki jih pošiljajo družine padlih ali pogrešanih vojakov. Ze doslej je centrala mednarodnega odbora Rdečega križa odgovorila na 15.000 prošnji za posredovanje med državljani bojujočih se strank. Centrala za vojne ujetnike je razdeljena na več odsekov, urejenih po raznih državah. Obstoji tudi »nemški odsek«, ki daje podatke o padlih ali ujetih nemških vojaki in interniranih nemških mornarjih, ki jih je vojna zatolila v tujini. Angleški odsek centrala daje podatke o britanskih letalcih, katerih letala so zbili v Nemčiji. Francoski odsek pregleduje liste, ki jih Rdečemu križu pošilja nemška vlada o padlih ali ujetih francoskih vojaki. Mednarodni odbor Rdečega križa posreduje tudi pri pošiljanju denarja vojnim ujetnikom, internirancem in evakuirancem itd., če tega ne onemogočajo razna določila, sklenjena med posameznimi državami. Razen tega mednarodni odbor Rdečega križa tudi ekspedira zavite vojnim ujetnikom in internirancem, ki jih pošiljajo njihovi svojci ali drugi ljudje Rdečemu križu.

Pogodba iz leta 1856 določa, da otoki ne smejo več služiti vojaškim namenom. Staro trdnjavo Kastelholm, kjer je Erik XIV. živel v ujetništvu, so porušili.

Aalandski hočejo k Švedom

Po vojni leta 1918 so se Aalandski otoki od Rusije, ki jo je bil preplaval boljševizem, odcepili. Približno 27.000 otočanov, izbornih švedskih ribičev in mornarjev, ki jih ruski carji niso nikdar poskušali porušiti, je zahtevalo, da se otočje priključi Švedski. Toda Finska pa se je upirala, tako da so Angleži zadevo predložili Društvu narodov, ki je pravice Fincev potrdilo in jim otočje prisodilo s pristavkom, da ne smejo izvajati nad otoci nobenega narodnega pritiska. Finci so obljubili, da bodo spoštovali in uvaževali pravice švedskega prebivalstva. Sprejeli so tudi pogoj, da otokov ne bodo uporabljali v vojaške namene. Letos pa so se pojavili na Baltiku prvi znaki sovjetske oblastiželjnosti. To je Fince vzpodbudilo, da so s Francijo, Anglijo, Švedsko, Dansko, Nemčijo, Italijo, Letonijo in Estonijo sklenili pogodbo ter dobili dovoljenje, da otoke utrdijo. Švede so povabili, naj jim pomagajo pri utrjevanju pa tudi sami so podvzeli potrebne korake v ta namen. Ena švedska brigada naj bi bila na Marienhamnu, druga pa na Yttarsilu. Urediti so mislili tudi pomorska oporišča in Švedi so se obvezali, da jih bodo uredili najmoderneje. Sovjeti so zaradi tega v Ženevi protestirali, pa niso uspeli, češ da z njimi nima nihče nobene pogodbe, v kolikor zadeva Aalandske otoke. Danes Sovjetom seveda ne gre za to, da bi vzeli vojaški namen in pomen temu otočju, ampak da bi sami dobili nad njim vsaj kontrolo, če že ne popolno oblast.

Radio

Program Radio Ljubljana

Četrtek, 16. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 13 Ljudski pl. s. in napavi (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Štrmel »Štrije fantje« — 14 Poročila — 18 Pester spored Radijskega orkestra — 18.49 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rud. Kolarik) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Ministrstvo za ljudsko telesno vzgojo — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Pevski zbor »Cankar« — 20.45 Plošče — 21.10 Klavir koncert (prof. T. Trost) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za dober konec igra Radijski orkester.

Petek, 17. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: O bolgarski mladinski književnosti (g. Vek. Butar) — 12 Naše pesmi (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 18 Ženska ura: Obiski pri tovarniških delavkah (gđ. M. Kovac) — 18.20 Bolgarske pesmice (plošče) — 18.40 Slovensčina (g. dr. St. Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Martinovanje med Slovence (g. V. Pirnat) — 19.40 Objave — 19.50 Predavanje SPD: Razvoj zimske alpinistike v naših gorah (g. Tartar Karel) — 20 Reprodukcijski koncert simfon. glasbe — 21.15 Poljske narod. pesmi (gđ. Vida Rudolf) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Lahkih nog naokrog (plošče)

A. G. Barrilli

DVE BEATRICI

Beatrice je bila sama doma. Ljubeznivo ga je pokarala, ker ni prišel prej.

»Saj sem vam rekla, da se ne mudi tako. Ker ste pa bili tako goreči in ste že toliko storili, se vam v očetovem imenu najiskrenejše zahvaljujem. A ne v svojem, pomnite, ne v svojem!«

Obiskovalec se je nasmehnil in poročal o vsem, kar mu je rekel don Alonzo de Quintanilla. Razume se, da ni povedal, kako malo upanja na uspeh ima njegov prijatelj, pač pa je zelo povdaril važnost poročila in prošnje, katero je treba predložiti vladarjem.

»Prav, prav,« je odgovarjala Beatrice; »govorili boste z očetom, sam naj napie prošnjo ali naj jo da napisati drugim; kajti priznam vam, da ni zelo sposoben v pisanju. Ponavljam vam, da mene vsa zadeva ne zanima mnogo, ker nimam najmanjšega upanja v uspeh. Toda pustimo to. Pripovedovati mi morate o vašem življenju. Zadržite se prekinili svojo povest, ko je postala najbolj zanimiva. Pripovedovali ste o svojem zakonu. Ali je bila zelo lepa vaša izvoljenka?«

Kolumb ji je pripovedoval o svojem kratkem zakonskem življenju in o svojem trpljenju, o svojih načrtih in težavah, o svojih upih in razočaranjih.

Beatrice se ni zadovoljila s površnim pripovedovanjem; hotela je vedeti vsako najmanjšo podrobnost. Tudi se ni zadovoljila z enim samim obiskom; zopet in zopet ga je vabila in njuni pogovori so trajali cele ure. Neredkokrat so že migljale zvezde na nebu, ko sta se še pogovarjala o daljni, neznanzi deželi.

Prošnja za vrnitev posestev je medtem romala od uradnika do uradnika. Kolumbu je to zavlačevanje bilo zelo mučno, Beatrice pa ga je karala rekoč:

»Ne vznemirjajte se toliko zaradi te zadeve. Moj oče jadicuje in toži, da se mu godi krivica. Res, da je njegov gošpodarski položaj vse prej, kot rožnat. Vendar je izguba, zaradi katere se razburja, doletela že njegove prednike, ne njega. Tudi če bo mogoče kaj doseči, bo minulo še precej let, preden bo zadeva končana. Povedala sem vam že in zopet vam ponavljam, da ne pričakujem ničesar od

16 ljudi. Samo v nekoga imam še zaupanje... uganite, na koga mislim!...«

Luna je pošiljala svoje blede žarke skozi okno, na katerem sta slonela. Beatrice se je umaknila nekoliko v senco, da bi skrla rdečico, ki ji je zalila obraz. Noč je bila mirna in globoka tišina je vladala naokoli; v mornarjevo srce pa se je naselil nemir.

»Na koga?« je vprašal v zadregi. »Ne morem uganiti.«

»Res ne veste?« je tiho zašepetala plavalasa deklica in sklonila glavo. »Ali ste mogli ljubiti samo enkrat v življenju?«

Sedaj je pač moral razumeti. Tudi on je nagnil glavo in tiho dejal:

»Oprostite, donna Beatrice. Ne vem, kako naj vam pojasnim svoje misli. Ali se ne šalite z menoj? Vaš gost sem, sprejel ste me ko prijatelja, ki vam more pomagati in ki zelo želi, da bi vam res mogel pomagati.«

»Pustite to,« ga je prekinila. »Saj veste, da mi takšno govorjenje ni všeč. Ničesar ne pričakujem od sveta; pač pa vse od vas, od vaše sreče, od vaše slave. Ali se vam moje besede zde nenavadne? Ali se vam zdi čudno, da vam kot ženska govorim tako? Res je, da bi raje poslušala, kot pa govorila. A vi molčite. Ali so v vaši domovini vsi moški tako boječi kot vi, poleg ženske, katero ljubijo... Govorite vendar! Ali moram res sama povedati vse?«

»Prav imate,« je dejal s tresočim glasom. »Sami ste opazili, da... Vendar nisem imel poguma, v svojem sedanjem položaju.«

»Vendar!« je vzklila lepa Beatrice. »Malobesedni ste sicer, a vaše besede so dovolj jasne. Poslušajte me, ljubi sosed. Navajena sem, povedati jasno svoje misli.«

Umolknila je v nadi, da jo bo z nežno besedo vzpodbudil, naj nadaljuje. On pa je molčal le nekoliko bolj se ji je približal; tudi to je bila izpodbuda. Lepa deklica je nadaljevala:

»Videla sem vas, spoznala in uganila vašo skrivnost. Velik ete, čeprav se tega ne zavedate. Še večji boste v bližnji bodočnosti; večji kot si morete samega sebe predstavljati v svojih sanjah, če sploh kdaj sanjate o slavi. Vedite, da sanjam tudi jaz; sanjam, da sem vaš angel, da sem roka, ki vas vodi do slave. Ženska sama od sebe ne zmora ničesar. Mož brez ženske zmora prav malo. A vi, morate zmagati, dospeti morate do viška slave... z njo, ki vas ljubi.«

Stari plemenitaš je bil navadno ves dan odošen. Družil se je s svojimi nekdanskimi tovariši in v njihovi družbi skušal vtipiti svoje težave v kozarcu. Mornar iz Genove je ostajal cele dneve sam s

plavalaso kordovanko. Ko se je don Inigo zvečer vračal domov, ju je videl pri oknu, zatopljeni v pogovor. Pozdravil ju je z kratkim: Dober večer, otrokal in odšel spat.

Včasih ju ni niti pozdravil. Opetekel se je v sobo s težavo našel vrata svoje spalnice in godrnjaje sam s seboj izginil. Rdečica, ki se mu je z nosa razlezla čez ves obraz, je pričala, da je bil v veseli družbi.

Ob tem prizoru je uboga Beatrice zardela od sramu in se še bolj približala ljubeznivemu sosedu, kakor splašena grlica.

»Kako morem živeti v tej hiši,« mu je rekla, »Cristoval, Cristoval, odvedite me daleč proč, na morje! Veste,« mu je dejala nekoč, »da sem vedno sanjala o tem?«

Mornar iz Genove pa ji tega ni mogel obljubiti; saj sam ni vedel ali bo kdaj mogel na morje. Ne hotel bi izpostaviti ljubljene deklice nevarnostim, katere je vedel, da ga čakajo. Zmajal je torej z glavo in se ji sladko nasmeljal.

Medtem pa se je bližala ura pozabe, ki je nihče ni iskal, nihče pričakoval. In ko je prišla, je boječ in spoštljivo sosed pozabil na vse; strast ga je popolnoma prevzela. Beatrice je bila krasna in ga je ljubila z vsem mladostnim ognjem.

Don Inigova prošnja je romala od urada do urada in končno je bilo treba še odločitve vladarjev. Medtem pa je ljubeznivi sosed dosegl, da je don Quintanilla nakazal družini Enriquez večjo vsoto denarja, kot nekaj prej. Beatrice ni hotela ničesar slišati o tej stvari, zato je moral Kolumb sam sporočiti novico don Inigu.

Starec ga je poln navdušenja objel in vzklilnil:

»Hvala vam, dragi prijatelj. Srečen sem, da začnemo na dvoru priznavati moje pravice. Ta vsota sicer ni bogve kako velika, a nekaj je le. Recite don Quintanillo, da z veseljem sprejemam tudi drugo pošiljko.«

Beatrice je bila silno v zadregi zaradi očetovega prostakega vedenja. Komaj je čakala, da bi prešel pogovor na kaj drugega. O koliko lepših stvarih se je želela pogovarjati z ljubeznivim sosedom. Koliko zanimivejši so bili pogovori o neznanih deželah, o bajnem bogastvu daljne Indije.

Kolumb je želel, da bi svojo ljubezen posvetila z zakramentom, a Beatrice se ni mudilo čeprav bi morala to želiti bolj kot on.

»Saj bo še dovolj časa,« mu je rekla. »Poznam te in ne bojim se, da bi me zapustil. Pojdi sedaj na dvor in ko zmagáš, ti bo moja roka najlepše plačilo.«